

Hvor svært kan det være - om at tage en farveprøve rigtigt

Af Eva Eriksen

Øget fokus på smukke tænder

Den tid er forbi, hvor tandlægen efter cementering af en tand tænkte: ”Ja, den farve passer da nogenlunde til de andre tænder”, og hvor patienten tænkte: ”Ja, den er da bedre end den gamle tand”.

Der er fokus på sundhed, velvære og på at se godt ud. Det kan tandlægerne også mærke. Der er også kommet et øget fokus på tændernes udseende og ikke kun på deres funktion. Tænderne skal trimmes såvel som kroppen.

Måske har nogle af os før i tiden grinet af amerikanere, der uanset alder havde de største og hvideste tænder, der var plads til i munden – en hel stribe af hvide legoklodser, der absolut ikke passede til noget som helst, men nok havde en signalværdi om, at her manglede der ikke penge.

Der er også i Danmark et marked for kridhvide tænder, blegning og total makeover. Det ser vi bl.a. eksempler på i reality TV-programmer som Swan og Extreme Makeover, men heldigvis er de fleste tandlæger såvel som patienter opmærksomme på,

at smukke tænder er tænder, der passer til resten af personen.

Nye patienttyper

Den autoritetstro patient, der uden spørgsmål blot sagde ja til tandlægens forslag findes stadig, men flere og flere patienter kommer med viden og har undersøgt forskellige muligheder. De har en mening om, hvad de gerne vil have lavet. Patienterne stiller med andre ord større krav, og en investering i den perfekte perlerække skal munde ud i et resultat, der passer nøjagtigt til patientens forventninger og personlighed.

PTO-partner udbyder kursus

I dag er det muligt at lave en tandkrone, så det ikke kan ses hvilken tand, der er den naturlige, og hvilken tand der har en tandkrone. Sådanne tandkronebehandlinger gerne ende i dag, men for at det kan lykkes, er det nødvendigt, at tandlægen tager den rigtige farveprøve.

Det bliver der mulighed for at lære, når Protic i samarbejde med PTO og Dansk Ædelmetal i løbet af efteråret udbyder kursus i farveprøvetagning.

Protic®

Pr. 1. maj i år er Protic blevet PTO-partner. Protic er et netværk af 5 selvstændige dentallaboratorier, der deler viden og tilsammen råder over 75 medarbejdere.

Væsentlige fordele

Tandlægen kan vælge at sende patienten hen til et laboratorium og få farveprøven taget. Men selv om Protic med de 5 laboratorier er landsdækkende, så er det langt fra alle patienter, der har mulighed for eller lyst til selv at komme på laboratoriet for at få foretaget en farveprøve.

Hvis tandlægen selv tager farveprøven – og vel og mærke rigtigt – vil det oftest være en fordel for tandlægen og især for patienten, som spares for ulejligheden med at tage hen på laboratoriet.

Kurset

Kurset vil gennemgå alle faktorer, der indgår i den praktiske prøvetagning og i høj grad, hvordan tandlægen videregiver sine oplysninger til laboratoriet.

Det er svært at tage en rigtig farveprøve

Når tandlægen selv tager farveprøven, skal tandlægen bl.a. vide, at pa-

tienten ikke skal ligge ned, og farven bestemmes i operationslampens lys. Patienten skal sidde op, lyset skal komme i den rigtige vinkel, og man kan bruge hjælpemidler som lamper med naturligt lys eller tage patienten med hen til vinduet.

Tandlægens beskrivelse skal sammen med aftrykket resultere i, at farveoplevelsen, når lyset rammer emaljen på den færdige

krone, går op i en højere enhed med nabetændernes refleksion af lys.

Mange spørgsmål skal afklares, før man når så langt:

- Tændernes miljø er fugtigt. Ændrer det farven i forhold til den tørre emaljefarveprøve?
- Hvad betyder det, om tændernes overflade er glat eller ujævn for refleksionen af lys?

- Hvad sker der med en farve i forskellige belysninger, fx dagslys eller neonlys?
- Hvad betyder omgivelsernes farver?
- Hvilken indflydelse har tandens form?
- Etc.

Svarene på alle spørgsmålene skal sammenfattes i præcise termer og korte vendinger til labo-



Farveudtagning

Hvor svært kan det være - om at tage en farveprøve rigtigt



ratoriets brug, og hvis man gør det rigtigt, tager det ikke længere tid, end man normalt bruger.

Kvaliteten nås gennem brugbare oplysninger

Tandlægen skal vide, hvordan man bedst giver alle brugbare oplysninger videre til laboratoriet, med de karakteristika, der udgør forskellen mellem en krone og en krone med kvalitet. Så undgås mange fejl og omlavninger.

Tandteknikerens arbejde

Oplysningerne fra tandlægen er baggrunden for, at processen med de keramiske masser, der brændes fast på metalhætten, skal matche den naturlige tands struktur. Den mægtige palet af farver blandes, og tanden bygges op med 10-12 farver i forskudte lag.

Tandteknikerer har erfaringen, der skal til for at få de mange

forskellige pulvere og væsker til gennem serier af brændinger - hvoraf nogle er på 1000 grader under vakuum – til at lykkes.

Kommunikationen er alfa og omega

Det sværeste er måske i virkeligheden kommunikationen. Det er ikke den samme person, der beskriver farveprøven, som den der udfører arbejdet. Derfor er det nødvendigt, at begge personer har fokus på, at der bruges et enstydigt sprog.

Kursets formål

Formålet med kurset er at give indsigt og forståelse for de forudsætninger, der er afgørende for, at man kan tage en rigtig farveprøve. Med til det hører, at man bliver dus med at udfylde arbejdsedlerne med de parametre, som skal med.

Oplysninger kan understøttes med et godt klinisk foto, der viser

overgangen, krakeleringer, overfladestrukturen osv. Man kan holde farveprøven op ved nabotanden, når billedet tages – alt sammen hjælper tandteknikerer til at lave den perfekte tandkrone. Kurset vil også omfatte en gennemgang af, hvad fotos kan bruges til, hvilket udstyr der kan anvendes samt muligheder og begrænsninger ved fotografiet som redskab.

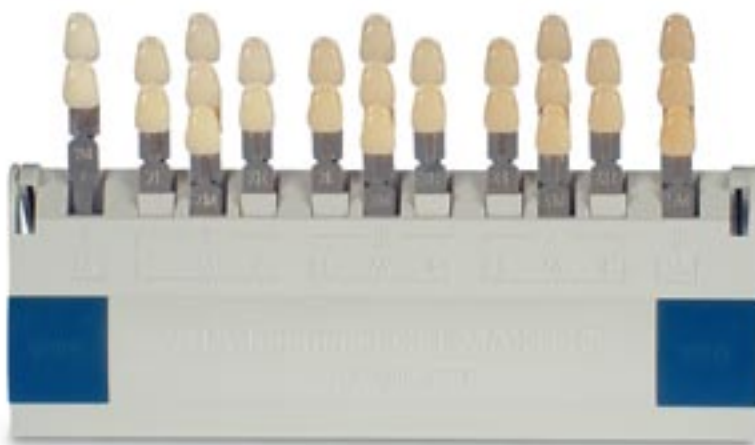
Farverne

Munsell farvesystem bygger på 3 begreber: Value, hue og croma, hvilket står for lysheden, farven og farveintensiteten. Derudfra har Vita tandfabrik, der er fadder til de forskellige farveskalaer, udviklet en 3D master.

Mange af Vitas farveskalaer er udviklet til protesetænder og ikke til tandkroner. Derfor er den nye 3D master et unikt redskab, der sammen med en skitse eller et foto til at afgøre dentinens udstrækning, kan bestemme: Hvad det betyder for de dybe farver, hvor meget emaljen fylder, og hvad det betyder for gennemskin.

Ved hjælp af 3D masteren bliver det nemmere at få et fælles sprog. Når tandlægen oplyser om de 3 begreber samt overfladestruktur og detaljer, kan farven bestemmes.

På kurset gennemgås også de gængse farveskalaer, hvor tand-



Farveskala 3D-master

lægen bliver bedre til at bruge den farveskala, der kendes fra hverdagen. Derudover er farvelære en del af kurset, der samlet klæder tandlægen på til at udføre tandkroner med kvalitet til glæde for patienterne og ikke mindst egen professionel stolthed og udvikling.

Den praktiserende tandlæge:

- Jeg sparer patienten for tid, når jeg selv tager farveprøven. Jeg sparer penge, når jeg selv tager farveprøverne. Jeg vil gerne lave det bedst mulige kosmetiske resultat, og endelig giver det mig en større tilfredsstillelse at lave en krone, der passer til resten.

Men helt ærligt er jeg ikke så god til at tage farveprøver, som jeg gerne vil være.

- Dybest set bygger et patient/tandlægeforhold på tillid. Indtil nu har jeg i samråd med patienten valgt den farveprøve, som passede bedst. Når muligheden for at gøre tingene bedre kommer, vil jeg benytte mig af det, for at kunne bevare patientens tillid og min egen tilfredsstillelse ved at udføre arbejdet.

Ejer af dentallaboratorium:

- Farverne er vigtige, hvis der skal udføres et perfekt stykke arbejde. Det er relativt svært at tage en farveprøve, men man kan godt forlange, at tandlægerne lærer det. Det vil højne standarden, og omlavninger vil undgås!



Farveudtagning ved 3D-master farveskala